

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VI. Ostenditur quoque exemplo libertatis Angelorum, hominumque
beatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

ostendendum generale adfert principium, quòd utique necessitas voluntaria, sive proveniat ex voto, sive ex interiori perfectione, naturalique inclinatione voluntatis, non minuat, sed augeat rationem libertatis, ob rationem ex eodem Angelico Magistro n. 20. depromptam: *Est enim (inquit) duplex necessitas; quaedam coactionis, & hac laudem virtuosorum actuum diminuit, quia voluntario contrariatur: coactum enim est, quod est voluntati contrarium. Est autem quaedam necessitas, ex interiori inclinatione procedens (quam supra n. 21. vocat naturalem necessitatem. Item necessitatem naturalis inclinationis, secundum quam voluntas aliquid ex necessitate velle dicitur, ut felicitatem; secundum quam etiam Deus sua voluntate liberè amat seipsum, licet de necessitate amet) & hac laudem virtuosorum actuum non minuit, sed auget: facit enim voluntatem magis intente tendere in actum virtutis. Patet enim quod habuit virtutis, quanto fuerit perfectior, eo vehementius facit tendere in bonum virtutis, & minus ab eo deficere. Quod si ad finem perfectionis devenit, quaedam necessitatem infert ad bene agendum (non solum necessitatem obligationis, ut interpretantur Auctores Speciminum doct. Theol. per Belgium manantis p. 1. c. 3. §. 5. sed necessitatem naturalis inclinationis, quae tollit indifferentiam, seu potentiam in oppositum, ut patet in exemplo quod proxime subiungit) sicut est in beatis qui peccare non possunt... nec tamen propter hoc, aut libertati aliquid deperit, aut actus bonitatis.*

32 Non existimo P. Annatum hinc (ut alibi fæpius, dum locutio SS. Doctorum non est ad palatum ipsius) dicturum S. Thomam concionatoriè & exaggeratoriè loquutum, non theologice: cum contra Gentiles loquatur, qui exaggerationibus & concionibus hyperbolicis non convincuntur, sed efficacibus argumentis, verisque doctrinis. Dicat ergo ipse, dicat & quilibet Affecta ipsius, si nulla est alia vera propriaque libertas, nisi indifferentiæ, sive quæ est cum potentia in oppositum, quomodo ex majori determinatione; minorique proinde indifferentia voluntatis ad unum extremum, scilicet ad bonum, laus, ac proinde libertas virtuosus actus augeatur & perficiatur, uti S. Doctor hinc aperte declarat? Sic enim argumentor: conceptus essentialis veræ, propriæ & perfectæ libertatis (per se) unice consistit in indifferentia seu potentia, vel contrarietatis, vel contradictionis in oppositum. Igitur quo major determinatio, minorque indifferentia, seu potentia, vel contrarietatis, vel contradictionis in oppositum, minor est libertas, minorque proinde laus virtuosus actus. At, juxta S. Doctorem, totum est oppositum. Dicit enim quòd quanto major est necessitas seu determinatio, ex interiori inclinatione procedens, tanto major sit laus virtuosus actus: atque adeo major libertas. Quanto verò major est necessitas seu determinatio & inclinatio in actum virtutis, tanto minor est indifferentia,

seu potestatis, seu contrarietatis, seu contradictionis in oppositum, nullaque potestas in oppositum, si voluntas ad finem perfectionis devenit, sicut est in beatis, qui nec peccare possunt, nec Deum non diligere; nec tamen propter hoc aut libertati voluntatis aliquid deperit (ait S. Doctor) aut actus bonitatis. Igitur conceptus essentialis veræ, propriæ ac perfectæ libertatis, juxta S. Doctorem, in universum non consistit in indifferentia, seu contrarietatis, seu contradictionis; utpote sine qua (juxta S. Doctorem) datur vera, propria, perfectaque libertas amoris, quo beati Deum diligunt.

Nec evadit Annatus, dicendo, quòd S. Doctor non loquatur ibi de libertate actus dilectionis, qui est proprius comprehensorum; sed de libertate aliorum actuum, qui licet sint charitatis, à beatis exercentur cum indifferentia. Quippe nimis evidens est, S. Doctorem loqui de libertate illius actus, quo beati ad finem perfectionis deveniunt; ad quem non deveniunt per alios actus, sed per solum actum dilectionis, qui est proprius comprehensorum. Nimis quoque evidens est, S. Thomam fundare libertatem illam beatorum in perfectissimo voluntario, seu vehementià interioris inclinationis, quæ feruntur in actum virtutis. At in nullo actum feruntur ex vehementiori perfectiorique inclinatione, quam in actum beatificæ dilectionis Dei clarè visi, qui est actus proprius comprehensorum. Et hinc fit

CAPUT VI.

Ostenditur quoque exemplo libertatis Angelorum, hominumque beatorum.

DE ipsis namque Augustinus 22. Civit. ult. 34 dicit: *Erit ergo civitatis illius & una in omnibus, & inseparabilis in singulis voluntas libera, ab omni malo liberata, & impleta omni bono, frenis indeficiente aeternorum jucunditate gaudiorum.* In ipsis ergo S. Augustinus liberam prædicat voluntatem fruementi summo bono, licet inseparabilem & inamissibilem, ac proinde non potentem non esse. Unde l. 3. de lib. arb. c. 3. voluntatem quæ beati sumus, seu beatificam dilectionem, asserit non necessariam (necessitate oppositâ libertati); sed ita voluntariam, ut sit in potestate nostra, adeoque liberam: *Non ergo necessitate (inquit) sed voluntate, in te fiet beatitudo tua.* Et infra: *Sed dico, cum fueris beatus, non te invium, sed volentem futurum.* Quali voluntate? ibidem exponit, dum subiungit: *Voluntas nostra, nec voluntas esset, nisi esset in nostra potestate. Porro quia est in potestate, libera est nobis.* Et lib. 1. oper. imperf. n. 103. *Beatissima ista omnino necessitas, quæ necesse est feliciter vivere... Hæc necessitate, sicut necessitas etiam dicenda est, non premuntur, id est, libertate privantur sancti Angeli, sed fruuntur.* Quare? est enim voluntaria felixque necessitas, de qua l. 4. de per-

sect. iust. cap. 4. dicit, quòd in beatis erit tanta libertas, in qua sicut necesse permaneat beate vivendi voluntas, ita sit etiam bene vivendi & nunquam peccandi voluntaria felicitateque necessitas. Cujusmodi profectò necessitas inimica non est libertatis: quia per eam beati sic Deum necessariò diligunt, ut non diligant necessitate voluntatem antecedente, seu involuntarià, sed quia ipsis super omnia placet. Diligunt ergo liberè, juxta dicta n. 17. quia cum summa summèque voluntaria delectatione diligunt: *ibi verò sumus veraciter liberi, ubi non delectamur involti*, ut n. 23. nos Augustinus docuit. Et quia idè Deum summè diligunt, & diligendo laudant, quia Deus ipsis super omnia placet, idè liberà voluntate amant. *Hoc enim liberà voluntate facis, quando amas quod laudas* (inquit Augustinus in Psal. 134.); *non enim ex necessitate, sed quia placet*. Denique ut idem Augustinus rursus ait lib. de morib. Eccl. c. 12. *dilectione in Deum redit animus... quòd quanto fecerit instantius & studiosius, tanto erit beator atque sublimior, & illo solo dominante liberrimus*; beati autem instantissimè & studiosissimè Deo soli Dominatori cordis ipsorum adherent: in ea ergo dilectione liberrimi.

37 Imò libertas nulla tam vera, quàm Deum taliter diligentium, Augustino lib. 1. lib. arb. c. 15. iterum pronuntiant: *Libertas nulla vera est, nisi beatorum & legi aeterna adherentium*. Cætera etiam n. 22. & seqq. allegata ad probandam libertatem actus quo Deus seipsum diligit, valent ad probandam libertatem actus, quo beati Deum diligunt. Et si beati, juxta Augustinum Enchirid. 104. & 105. de corrept. & grat. c. 11. 22. Civit. ult. 3. lib. arb. 5. 12. epist. 89. &c. in non volendo malum non desinunt esse liberi, imò liberrimi, ex hoc quòd malum velle non possint; non est cur, in volendo seu amando summum bonum, liberi, imò liberrimi esse desinant, ex hoc quòd illud non velle, seu non amare non possint. Quippe, ut optimè Seneca l. 6. de benef. c. 21. *quis tam demens est, ut eam neget esse liberam voluntatem, cui non est periculum desinendi, vertendique se in contrarium? cum ex diverso nemo aequè videri debeat liberè velle, quàm cujus libera voluntas usque eò certa est, ut aeterna sit. An si is quoque liberè vult, qui potest statim nolle, is non videbitur liberè velle, in cujus natura non cadit nolle?* Meminerint, qui contrà sentiunt, Angelicæ doctrinæ n. 20. productæ, quòd necessitas naturalis inclinationis, utpote voluntaria, libertati non sit insensita, quòdque licet in appetibilibus de fine ultimo non judicamus iudicio discussionis, vel examinationis, sed naturaliter approbamus, propter quòd de eo non est electio, strictè accepta, sed voluntas; habemus tamen respectu illius liberam voluntatem, licet non electionem strictè sumptam: cum necessitas naturalis inclinationis libertati non repugnet, secundum Augustinum 5. de Civit. Dei.

36 Utque omni ex latere elucescat asserta liber-

tas beatorum in actus suos, etiam in amorem Dei clarè visi, dominiumque & potestas voluntatis ipsorum in eisdem, non obstante quòd non habeant potentiam, seu contrarietatis, seu contradictionis in oppositum, duobus insuper principiis idipsum comprobatur. Primum sic efformatur: si potentia, seu contrarietatis, seu contradictionis, foret universim de essentia veræ ac propriæ libertatis, dominiique voluntatis in actus suos, reperiri deberet in omni actu verè proprièque libero, sub omni ratione quâ verè proprièque est liber. Sed non reperitur in omni actu verè proprièque libero, sub omni ratione quâ verè proprièque est liber. Ergo major est certa: quia nullus actus sub ulla ratione esse potest verè proprièque liber, sine essentia veræ propriæque libertatis. Probatur minor: quia actus beatorum, secundum quòd cadunt sub divinum præceptum, vel consilium, verè proprièque liberi sunt (cum soli actus liberi cadant sub præceptum vel consilium); voluntas tamen beatorum sic illos ponit, ut non habeat potentiam, seu contrarietatis, seu contradictionis in oppositum. Neque enim ponere potest actum contrarium ei quem Deus ipsis præcipit, vel consulit: cum sit impeccabilis, & moraliter indefectibilis: nec potest omittere actum divinâ sibi voluntate præceptum, vel consultum, ob eandem rationem.

37 Imò beatorum voluntas nihil, sive quoad substantiam, sive quoad modum & circumstantias, eligere, nihil velle, nihil amplecti potest, nisi quòd consultum divinæ voluntatis speculum responderet eligendum, volendum, amplectendum. Nihil proinde nisi prædictatum (tam quoad substantiam quàm quoad modum, &c.) à prima illa voluntate (tamquam prima omnis creatæ voluntatis regula) quam cognoscere, cognitamque sequi, creaturæ perfectio beatitudoque est; à qua deficere nequit indefectibilis voluntas ipsorum; nec (sine defectu perfectionis) esse potest prima in eligendo, volendo, amplectendo, quæ est secunda in effendo. Et idè S. Thomas 1. p. q. 62. a. 8. dicit, quòd *Angelus beatus non potest velle agere, nisi attendens ad Deum*. Ex quo conficitur quòd necessariò, necessitate voluntariâ & liberâ, amat quicquid amat. Ut enim ait 1. 2. q. 4. a. 4. *Voluntas videntis Dei essentiam, ex necessitate amat quicquid amat* in ordine ad Deum. Sanctus quoque Augustinus l. 13. Confess. c. 15. *Vident* (inquit) *beati faciem tuam, & ibi legunt sine syllabis temporum, quid velit aeterna voluntas tua, legunt, eligunt, & diligunt; (ut profequitur l. 8. Gen. ad liter. c. 4.) secundum eam suas dirigunt voluntates... voluntatem ejus semper facientes. Id enim sibi agendum imperant* (inquit 22. contra Faust. 27.) *quòd ille quem contemplantur, jubet, cujus aeterno imperio liberaliter (id est, liberè) quia suaviter, serviunt. Neque enim aliter agere possunt, nisi sicut decet talem sapientem, qualem idem Augustinus describit 3. Trin. 5. Constituamus ra-*

lem sapientem, cujus anima rationalis jam sit pariceps incommutabilis aeternae veritatis, quam de omnibus suis actionibus consulat, nec aliquid omnino faciat, quod non in ea cognoverit esse faciendum, ut ei subsidius, eique obtemperans rectè faciat.

38 Quod hinc de beatis asserui, de Christo incunctanter est asserendum; quamvis utique fide certum sit, Christum liberè pro omnibus mortuum, passum, &c. suâque morte, passione, &c. nobis gratiam & gloriam promeruisse; nihil interim Christum in substantia, nihil in circumstantia ulla (dum viveret) elegisse, vel eligere potuisse nisi consultâ divinitate, nihil nisi prædictatum à prima voluntate, nihil proinde antecedenter, nihil nisi consequenter ad illam, ob rationem supra allatam. Contrarium quidem Jesuitæ Parisienses asseruerunt in Thesibus defensis 17. Decembris 1691. col. 2. Th. 6. his verbis: *Jus habuit Verbum, humanitati unitum, exigens, ut humanitas dignè Deo, id est, semper & optime ageret, & ex optimo motivo, ex quo posset agere. Hinc stricta obligatio faciendi semper quod est melius. At cum stare non possit talis obligatio cum indifferentia ad utrumlibet, sine qua meritum non est, conveniens fuit, Verbum renuntiare juri illi suo (jure autem cessante, cessat quoque debitum ei correlativum, seu obligatio.) Christus enim, licet merito non indigeret, ut qui perfectissimus simul & beatissimus esset; cum tamen Redemptoris munus in se suscepisset, ut aliis mereretur, libertate opus fuit. Renuntia Verbum jus ad auxilia efficacia, quibus humanitas ad optime semper agendum, non certè minus infallibiliter, quam liberè induceretur. Fuit ergo liber circa melius, & proinde circa labores, ipsamque mortem, quam non propriè imperatam elegit (ut docent Cyrillus, &c.) velut redemptionis humanae modum excellentissimum, &c.*

39 Verùm non hæc Theologia Sanctorum est, non sequacium paternæ traditionis, sed novaculentium, ut tueri valeant Molinianæ de libertate novitates. Facere namque partitionem in vita & actionibus Redemptoris, quarum alia ipsi præcepta fuerint, alia non, & istæ liberæ ac meritoria fuerint, non illæ, quasi præceptum & obedientia obstaculum libertatis ac meriti fuerint in opere redemptionis humanæ; Paradoxum est divinis Scripturis, Traditionique contrarium, in solaque novitatis officina, non in Ecclesia auditum. In Ecclesia namque hætenus audita non fuit, nisi sola Theologia principale Christi meritum constituens in obedientia usque ad mortem, mortem autem crucis; obedientiam verò novitia illa Theologia considerat velut obstaculum meriti in vita Redemptoris, opereque redemptionis hominum. Quandoquidem secundum eam actiones, quæ à Patre præcepta fuerunt Redemptori, nec ipsi liberæ fuerint, nec meritoria; actiones verò quæ ipsi liberæ fuerunt, ac meritoria salutis hominum, ipsi non fuerint præcepta, nec proinde meritum habuerint obedientia. Hanc

verò doctrinam Thomassinus Theolog. dogmat. de Incarn. l. 5. c. 15. monstratam dicere non dubitat. Est enim (inquit) monstri species, asserere, quod nulli præcepto Patris liberè Christus unquam obediverit, nec eo proinde modo, qui laude dignus fuerit & merito; quodque divinæ erga Christum providentiæ munus fuerit, fatagere, ne ullâ unquam, vel rarissimâ lege ad suas ipsam actiones obligaret, ne per obedientia legem amitteret libertatis & meriti honorem. Quia injuriosum est divinæ providentiæ præcipuas, excellentioresque Christi actiones legibus ipsius ac directioni subducere, soliusque humanæ voluntatis directioni subijcere. Est quoque injuriosum ipsismet actionibus Christi, quæ magis profectò dignæ sunt Christo, si directioni subsint divinæ providentiæ, humanam voluntatem antecedentem, quam si ab humana dirigantur voluntate, divinam antecedente. Est etiam injuriosum humano generi; utpote cui per hoc surripitur fructus superabundantes infinitarum Christi actionum, quæ non potuerunt non dirigi per leges aeternas Dei Patris. Ipsi denique naturæ injuriosum est; utpote quæ eo ipso indignè tractatur, quo libertas, laus & meritum ipsi admittitur, ex hoc quod Creatoris sui voluntati per invincibilem obedientiam subijcitur. Quænam christiana plebs novitates istas patienter audiret, si publicis in Catechismis ipsi proponerentur? Pias aures haud dubiè offenderet novitia prædicatio, utpote divinis Scripturis communique 40 Traditioni manifestè adversa. Quid enim Christus in Evangelio dicit? Joan. 5. v. 30. *Non possum ego à meipso facere quidquam. Non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.* C. 6. v. 38. *Descendi de celo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.* C. 8. v. 29. *Quæ placita sunt ei facio semper.* C. 10. v. 17. *Propterea diligit me Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. . . . Hoc mandatum habeo à Patre meo.* C. 14. v. 31. *Ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio, surgite eamus hinc, ad patendum utique, moriendumque pro redemptione generis humani. Siquidem his dictis perrexit ad indebitam mortem (inquit Augustinus) factus obediens usque ad mortem, l. 2. de peccat. merit. c. 29. Enimverò, ut ait tr. 79. in Joan. non habebat meritum mortis, sed habebat ut moreretur præceptum Patris. Et ideo Petrum corripens, quod ipsum gladio tueri vellet: *Callicem (inquit) quem dedit mihi Pater, non bibam illum?* Et Apostolo teste Rom. 8. v. 11. *Proprio filio non pepercit Pater æternus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Et v. 19. *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi; ita & per unius obediendum, justi constituentur multi.* Per eam scilicet obediendum de qua Philipp. 2. v. 8. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Desinitio quippe Dei consilio & præscientiâ Dei traditus est.* Act. 2.*

v. 23. ad quid traditus? ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. Hebr. 2. v. 9. Ad hoc significandum c. 10. v. 5. & seqq. ingrediens mundum dicitur, hostiam & oblationem noluisse, corpus autem apertum mihi: holocausta pro peccato tibi non placuerunt. Tunc dixi, ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam Deus voluntatem tuam. . . in qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Christi semel. . . una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Et post hæc omnia venient Jesuitæ illi, divinamque hanc doctrinam conclusionem decisivam subverrent, dicentes mortem non fuisse Christo proprie imperatam, sed indifferenti voluntati ipsius restitam, ut pro libitu suo eam eligeret vel non eligeret, prout humana voluntas ipsius vellet, alioqui per mortem non meritura. At non sic Christus ipse, non sic Apostolus, non sic Augustinus supra. Non sic Ambrosius l. 5. de fide c. 8. ubi explicans verba ista Apostoli: *Cum in forma Dei esset, exinavit semetipsum, formam servi accipiens: quid est (inquit) in Dei forma, nisi in divinitatis plenitudine? Disce igitur quid sit, formam servi accipiens; id est, plenitudinem perfectionis humanæ, plenitudinem obedientiæ.* Ac si aperte dicat: sicut Christus accipiens à Patre formam Dei, in plenitudine divinæ perfectionis, accepit eam in plenitudine supremi domini atque independentiæ; sic Christus accipiens formam servi, in plenitudine perfectionis humanæ, accepit eam in plenitudine dependentiæ, sive subjectionis & obedientiæ, utpote formæ servi seu humanitati æquæ propriæ & essentialis: atque supremum dominium & independentiam propria est & essentialis formæ Dei, seu divinitati; & quia plene ac per omnia subicere se voluntati divinæ non minus est de plenitudine perfectionis voluntatis humanæ, quam plene & per omnia supremam & independentem esse, est de plenitudine perfectionis voluntatis divinæ. Neque enim humana voluntas esse potest perfecta, nisi secunda sit in eligendo, quæ secunda est in essendo, nisi proinde directæ à divina voluntate, tamquam prima regula omnis voluntatis create, cui per humilem obedientiam & submissionem perfecte se conformare, tota ipsius perfectio, ut supra dixi. Et idem S. Thomas 2. 2. q. 104. a. 3. dicit quod obedientia (cujus speciale objectum est preceptum vocatum vel expressum, ut art. 2. dicit) primas obtinet inter virtutes morales, quodque, per se loquendo, laudabilior est obedientiæ virtus, quæ propter Deum contemnit propriam voluntatem, quam alia virtutes morales, quæ propter Deum aliqua alia bona contemnit. Denique quod quacumque alia virtutum opera ex hoc meritoria sunt apud Deum, quod stant ut obediatur voluntati divinæ. Nam si quis etiam martyrium sustineret, vel omnia sua pauperibus erogaret, nisi hoc ordinaret ad impletionem voluntatis divinæ, meritoria esse non possent. Quia ergo voluntas humana Christi in omnibus actibus suis, & om-

ni modo volendi perfectissima fuit, nec quidquam velle potuit, nisi modo perfectissimo; idem (ut idem S. Doctor ait 3. p. q. 18. a. 1. ad 1.) quidquid fuit in humana natura Christi, movebatur nisi voluntatis divinæ. Et ad 4. Voluntas humana Christi habuit quemdam determinatum motum, ex eo quod fuit in hypostasi divina, ut scilicet moveretur semper secundum nutum divinæ voluntatis. Et in epist. ad Philipp. c. 2. Voluntas humana Christi in omnibus dirigebatur per voluntatem Patris. Enimvero voluntas Patris jus habebat eam in omnibus dirigendi, nec jus istud abdicare potuit, magis quam abdicare potuerit jus domini, præidentia & superioritatis in omnem creaturam, omnemque motum ipsius. Et confirmatur: quia Christus nihil velle, nihil eligere, nihil amplecti, nihil operari potuit, nisi excellentiori quo potuit modo, quo Pater spectatis omnibus magis glorificaretur. Hoc enim ab ipso exposcebat perfectio charitatis ipsius, excellentiaque humanæ subjectionis ad dictamen æternæ incommutabilisque veritatis ac voluntatis; quæ, tamen non exigat electionem meliorum sublimiorumque, exigit tamen electionem aptiorum (spectatis circumstantiis omnibus) modorum agendi, in ipsa luce æternæ veritatis semper & inmutabiliter ipsi parentium, præ ineptioribus. Ne aliqui veritatis, quam diligebat, & præter quam nihil diligebat, & propter quam cuncta diligebat, & sine cuius dictamine nihil diligebat, cui denique venerat testimonium reddere, solamque ipsam diligere, atque individue sectari, non tam sectator quam discretor, imò ipsius ex parte saltem delector fuisset. Si enim prætermisisset, vel prætermittere potuisset id quod, spectatis omnibus, optimum ad eligendum esse nota sibi veritas dictasset, in eo non veritatis, sed suæ voluntatis sectator fuisset; maxime cum veritas hoc dictare nequeat (spectatis omnibus) optimum esse, ut creatura, aliqua in re, circumstantia, vel modo, suam potius quam Dei sequatur voluntatem, sive quod voluntas secunda in essendo, prima sit in eligendo; nec asseri queat Christum id aliquando prætermisisse, ad quod non prætermittendum ardentissima Dei dilectio nonnullorum in terris Sanctorum mentes adeo vehementer accendit, ut voto sese astrinxerint ad semper agendum quod, spectatis omnibus, Deo gratius intelligerent, prout de S. Theresia legitur in Breviario. Nihil inde tamen deperit libertatis Christi, vel Sanctorum illorum. Quis potius ipsorum voluntas tanto liberior, quanto sanctorum; tanto autem sanctorum, quanto divinæ gratiæ misericordiamque subiectior. Augustinus epist. 89.

Alterum principium, quo comprobatur libertas dominiumque libertatis beatorum in amorem beatificum, tamen non habeant potentiam contradictionis, seu contrarietatis in oppositum, est quia amor Dei clarè visus, quo beati non possunt non amare Deum, licet ex quo semel est, non possit in ipsis non esse inamissibilis, & perpetuus; ut talis in ipsis esset,

suo id merito liberæque justitiæ selectione, atque eandem liberæ voluntatis suæ determinatione comparant. Sicut ergo, ob id Deus liber est, liberèque volens creare mundum v. g. quia licet, ex quo semel voluit, ob immutabilitatem suam jam non velle non possit; ad id tamen volendum suâ se liberè voluntate determinavit. Sicut etiam Cacodæmon liberè jam peccat, quia licet jam non peccare non possit; ad eum tamen damnationis & peccaminosæ necessitatis statum suâ se electione liberè determinavit: sic beati jam liberè Deum clarè visum diligunt, quia licet, ex quo semel beatificâ visione donati, non possint Deum non diligere; ad perveniendum tamen ad illum beatificæ visionis, inamissibilisque dilectionis statum suâ se liberæ voluntate determinarunt, eundemque statum merito suo comparant. Videri potest S. Thomas de malo q. 15. a. 5. ad 8. ubi docet, Angelos talis esse naturæ, ut immobiliter perseverent, vel in aversione, vel in conversione, respectu supernaturalis boni. Quare? quia secundum modum nature suæ competit ei, ut immobiliter inhereat ei quod per propriam voluntatem elegit. Eo tamen non obstante liberè permanet in eo quod elegit, quia ad liberam perseverantiam, in conversione ad Deum, vel aversione à Deo, sufficit libera electio causæ, ad quam perseverantia illa sequitur. Sufficit etiam quòd asserta ipsius immobilitas in bono vel malo, ipsi voluntaria sit, juxta illud Bernardi in lib. de grat. & lib. arb. *Cælestis Angelus permanet liberè bonus, propria scilicet voluntate, non aliquâ extrinsecâ necessitate. Et verum: nec diabolus libero caret arbitrio, quoniam quòd is non valet in bonum respirare, non aliena facit violentia oppressio, sed sua ipsius in malo obstinata voluntas, & voluntaria obstinatio.*

CAPUT VII.

Sanctis Patribus cap. 4. 5. & 6. productis subscribunt Primarii Scholastici Doctores.

44 **P**Ræter laudatos SS. Patres, superiori assertioni non est dubium suffragari Patres omnes Scholasticosque Doctores c. 8. referendos, qui tradunt, omne voluntarium perfectum, verè & propriè esse liberum, nec aliud ad libertatem requirunt, quàm ut voluntas agat ut voluntas, sive ex sui ipsius & rationis imperio. Quotquot item cum rationali seu voluntaria necessitate libertatem componunt, de quorum numero sunt Alexander de Alès 2. p. q. 7. memb. 3. a. 3. S. Thomas q. 22. verit. a. 5. ad 3. q. 10. de potent. a. 2. ad 5. l. 3. cont. Gent. 158. in 3. dist. 18. a. 2. ad 5. 1. p. q. 82. a. 1. ad 1. S. Bonaventura in 2. dist. 7. q. 2. & dist. 25. q. 2. Henricus Gandavensis quodl. 12. q. 26. Richardus de media Villa in 2. dist. 7. a. 1. q. 2. ad 2. & 3. & in 3. dist. 10. a. 2. q. 1. ad 2. Thomas de Argentina in 3. dist. 12. & dist. 18. a. 3. Marsilius in 3. q. 12. a. 2. Nicolaus de Orbellis in 2. dist. 25.

Sed non minùs insigniter quàm subtiliter, eandem assertionem illustrat Doctor subtilis quodlib. 16. ad q. 2. ubi duplicem distinguit necessitatem, quàm una prævia est ad voluntatem, ut voluntas intelligatur cadere sub necessitate, tamquam impellente in actum, & figente in actu. Si autem sic esset, voluntas ageretur, & non ageret, nec staret in tali actu libertas. Altera est necessitas concomitans, ita quòd ipsa intelligatur cadere sub voluntate, sic quòd voluntas propter firmitatem libertatis suæ, sibi ipsi necessitatem imponit in eliciendo actum, & in perseverando sive figendo se in actu. Et hanc componit cum libertate: eo quòd voluntas (ut voluntas) semper habet suum modum agendi proprium, scilicet liberè. Si quidem voluntas, ut voluntas, non magis potest esse naturaliter activa (id est per modum naturæ) quàm natura, ut est principium distinctum contra voluntatem, potest esse liberè activa. Unde concludit, quòd voluntas divina necessariò vult bonitatem suam, & tamen in volendo eam est libera.

45 Quam quidem doctrinam suam ibidem ad primum articulum principalem hanc ratione confirmat, quia libertas non opponitur necessitati, sed naturæ, sicut contingentia non opponitur naturæ, sed necessitati. Aristoteles namque 1.° Physic. causam activam non dividit in necessariam & liberam, sed in naturam & propositum, id est, in naturalem & voluntariam. Similiter Augustinus 5. Civit. 9. causas per se dividit in naturales & voluntarias. Unde cum differentia ista sint modi directè oppositi primò & immediatè dividentes principium activum; non magis potest voluntas, ut voluntas, esse naturaliter activa, quàm natura, ut est principium activum, distinctum contra voluntatem, potest esse liberè activa. Ita Scotus ad tertium articulum principalem. Non est autem eodem modo philosophandum de libero & necessario (ait idem ad primum articulum principalem) cum non opponantur ad invicem, magis quàm naturale & contingens; idèque voluntas, ut libera, non minùs esse possit necessaria, quàm ignis, ut naturaliter agens, esse possit contingenter agens, pro quanto potest ab agendo impediti.

47 Observazione digna est ratio ista Doctoris subtilis, in gratiam nostræ assertionis, sicut prior illa ratio, quæ probavit necessitatem rationalem (quam S. Bernardus serm. 81. in cant. post Augustinum supra relatum *necessitatem voluntariam* vocat, seu, ut alibi loquitur Augustinus, *necessitatem non prementem*) idè non officere libertati, eo quòd ipsa intelligatur cadere sub voluntate, sic quòd voluntas, propter firmitatem libertatis suæ, sibi ipsi necessitatem illam imponat. Quam etiam rationem Mellifluus Doctor reddit in lib. de grat. & lib. arb. ubi probat, Christum, idè in obedientia libero non caruisse arbitrio, quoniam quòd non posset obedire, non infirma faciebat necessitas, sed firma in bono voluntas, & voluntaria firmitas, sive